

Coloradski rudarji dobili ultimatum

Poveljnik milice je v imenu gubernija informiral stavkarje, da piktiranje mora prenehati. Stavka se razširja v Novo Mehiko. Vojaske v Ratonu in Dawsonu.

Walsenburg, Colo., 30. okt. — General Paul Newlon, poveljnik coloradskih milic, je danes v imenu gubernija Adamasa obvestil voditelje rudarske stavke v južnem Coloradu, da mora piktiranje takoj prenehati.

Newlon je dejal, da vsako zbiranje stavkarjev na cestah ali tleh premogovniških družb in vsako nagovarjanje stavkarskega je nepostavno in prepovedano.

V ultimatu ni bilo grožnje, da pridejo vojske čete.

Denver, Colo., 30. okt. — Včeraj in danes je bil mir v stavkovnem okrožju južnega in severnega Colorada, toda stavkojuči rudarji niso prenehali s piktiranjem; ravno tako niso čete deputiranih in privatnih policistov nadlegovale stavkarjev.

Medtem pa je postal položaj kritičen v novi Mehiki. Gubernier Dillon je poslal 60 miličarjev v Raton in Dawson, kjer se je pojavilo gibanje za razširitev

stavke na ondote premogovniške. Agitatorji I. W. W. so aktivni tamkaj. Denver, Colo., 29. okt. — Proklamacija obsebnega stanja v stavkovnih okoliših v Coloradu in mobilizacija državne milice čaka samo še na gubernijev podpis. Gubernier Adams se še obotavlja glede tega koraka, vendar pa je včeraj poslal tri vojske aeroplane v južni del države s navodilom, da plovejo nad premogovniki in zbirališči stavkarjev. Na letalih ni orožja, imajo pa namen oplašiti rudarje, da prenehajo s piktiranjem.

Gubernier Adams je včeraj konferiral s poveljniki milice, člani državne industrijske komisije in posameznimi uradniki premogovniških kompanij. Industrijska komisija je priporočila 50c dnevnega meznega povlača za rudarje v premogovniško Columbine v severnem Coloradu.

Število stavkajočih rudarjev v okolišju Trinidad, Aguilera in drugih krajev v južnem Coloradu, se je danes povečalo za 300 novih rekrutov.

Amalia Sablich, 19letna voditeljica piketov, je bila včeraj ranjena, ko se je brutalno zapodila vanjo privatni jamski stražnik na konju.

Prohibicija preseda cele že raznim pastorjem in duhovnom

To se je dogajalo s glasovanjem med njimi. — Večina je za modifikiranje Volsteadovega zakona.

New York, N. Y. — Rezultat splošnega glasovanja med protestantskimi episkopalnimi duhovni in pridigarji pokazuje, da so sili prohibicije in da jo amajajo za zmoto. Glasovanje pokazuje, da so za modifikiranje Volsteadovega zakona. 1.032 duhovnov in pridigarjev se je izreklo za modifikiranje Volsteadove postave, 593 pa proti prenosu.

Izid glasovanja med duhovščino pokazuje, da amajajo prohibicijo, da je povzročila več škoda kot koristi. Oni so za prenosno zakona, ki naj prinese več prave temperance.

Oficijelno je protestantska episkopalna cerkev za prohibicijo. Tako je rekel dr. Livingston, ko je objavil izid glasovanja. Oni, ki so glasovali za modifikacijo, ne marajo salunov, temveč žele izboljšati moralno.

Pivo so vzeli in dali so distilirani strup. Se nikdar ni bila nezadovoljnost s prohibicijo tako jasna, kot je zdaj.

Rev. James Emprinharn je pa dostavil, da je skušnjava pokazala, da se morala ne da s postavi viti v ljudi in da je ogromna večina za modifikacijo — za točenjske lahkega vina in piva.

Splošno glasovanje pokazuje, da je prohibicija pričela izgubivati prijatelje med svojimi najbližjimi zagovorniki in podporniki.

Sodomoški v Rusiji
Uveden bo najprej v tekstilni industriji.

Moskva, 29. okt. — Sodomoški zakon za delavce v Sovjetski uniji, ki je bil uveden kot spomin na desetletnico proletarske revolucije, pride najprej v tekstilni industriji. Uvedejo se trije delovniki po sedem ur v 24. urah.

Praznik obletnice revolucije 7. novembra se raztegne tudi na 8. november. S tem je Sovjetska unija dobila 18 državnih praznikov v letu.

Sijajen sprejem Elderjeve v Parizu.
Pariz, 29. okt. — Mladi Ruth Elder, ameriška letalka, je včeraj dokončala svoj polet iz New Yorka v Pariz, ki je bil prekinjen pred dvema tednoma pri Azorskem otoku, kjer jo je pobral holandski parnik iz moraka vode.

Ruth je dospela s parnikom v Lizbono in od tam s vlakom v Bayonne na špansko-francoski meji, kjer jo je čakalo novo letalo s njenim imenom "Ruth Elder," ki je medtem dospelo iz New Yorka. Ruth in njen pomožnik George Haldeman sta se dvignila v zrak in priletela v Pariz v treh urah, kar je rekord, kajti doslej je polet iz Bayonne trajal najmanj pet ur. Ko se je "Ruth Elder" spustila na letališče Le Bourget v Parizu, jo je sprejela ogromna množica navdušenih Francozov, ki so dvignili letalko na rame in jo nosili preko letališča med bučnimi klici "Vive la American Girl!" Haldeman je bil popolnoma prezen; vse ovacije so veljale le njej. Ruth ostane v Parizu teden dni.

Samomor dijakinje.
Chicago. — Mrs. J. M. Cohen, stanujoča na 5614 Blackstone ulici, se je v petek odpočila v St. Louis, ko je od tam prejela vest, da je bila njena hči Mae, študentka v Washington univerzi, najdena mrtva v sobi nekakega hotela. Pri hčeri so našli listek, ki povzda, da je deklica storila samomor. Družina Cohen se je pred kratkim priselila v Chicago iz Wisconsin.

Dva ubita v zrakovplovu.
Atlanta, Ga., 28. okt. — Perry Hinsley iz Atlante in Roy C. Burgess iz Chicago sta se danes ubila v bližini mesta, ko je padel zrakovplov, ki ga je pilotiral Paul Davis, na tla. Pilot zrakovplova je tudi nevarno poškodovan.

Bankir se je ubil v avtu.
Chicago. — John J. Mitchell, multimilijonar in predsednik Illinois Merchant's banke in njegova žena sta se v soboto ubila na cesti med Libertyville in Chicagom, ko se je njun avto preuknil v graben. Mitchell, znan po vsej Ameriki kot finančnik, je bil star 74 let.

RUDARJI V PENN- NI IZGUBILI IZ STANOVANJ

Preživeli so strahotno eksplozijo, tik pred tisoč jih pa zdaj s družinami vred izgubljajo iz stanovanj.

Johnstown, Pa. — Rudarji, ki so preživeli strahotno katastrofo v Clymerjevem premogovniku, pri kateri je bilo izgubljenih 44 človeških življenj, in njih družine sedaj izgubljajo zdaj iz kompenzacijskih hiš na cesti. New York Central železnika družba, se je zdaj pridružil "openparjem".

Družba je hotela odtrgati rudarjem od njih zaslužka dolar in pol mese na dan, s rudarji so se za tako snižanje mesečne plače hvalili. Rekli so kompaniji, da za tako mendo ne morejo delati.

V Ehrenfeldu, kjer je pet rudarjev izgubilo življenje zaradi eksplozije v mesecu marcu t. l., so tudi opovedovali stanovanja sodnijskim potom, da se napravijo prostor za stavkarske.

Ta železnika družba postopa s rudarji, kakor drugi premogovniški podjetniki. Zda najemajo pobojnike, ki bodo oboroženi s samokresi 38 kalibra in jih imeli za pasom. Človek, ki pride v vas in mesteca, v katerih so nastanjeni rudarji, ki delajo v premogovniških New York Central železnika družba, naleti na tiste grde in divje obrise, kakor smo videli pri ljudih, ki so nosili samokrese na Buffalo, Rochester & Pittsburgh železniko, ko je ta družba razvijala unijo leta 1925-26.

Državna policija seveda pomaga tem privatnim najemnikom. Gubernier Fisher je človek te železnika kompanije. Preden je bil izvoljen gubernierjem je bil odvetnik in podpredsednik Clearfield Bituminous Coal korporacije. New Central železnika družba, ki gospodari v Clymerju in še štirih drugih premogovnikih.

Ko se je ta železnika družba pridružil "openparjem", je bilo jasno, kaj je njen namen. Skozi osem in dvajset let je ta kompanija priznala unijo. Rudarji, zaposleni pri nji so tvorili skoraj tretjino organiziranih rudarjev v centralni Pennsylvaniji. Teh rudarjev je bilo šest tisoč.

Velika denarna močnja je izbrala pokrajino okoli Pittsburgha in v centralni Pennsylvaniji za svojo osrednjo točko. To je izvršila tudi Peabody Coal kompanija, ki obratuje premogovnike za Erie železnika družbo. Ta družba je tudi proti uniji.

V Illinoisu in na antracitem polju obratuje unijske premogovnike. To pa ni edina kompanija, ki obratuje v enem distriktu unijske premogovnike, v drugem pa ne.

Bitka še ni izgubljena. Unija se lahko ohrani. Za ohranitev unije pa morajo voditelji stavke rabiti zdravo človeško pamet. Pogum morajo imeti stopiti pred stavkarje in razložiti položaj. Povedati je treba rudarjem, da se je stari način sklepanja pogodb preživel in da je treba uvesti nov sistem za sklepanje pogodb. V tem oziru se lahko voditelji veliko nauče od nemških in avstrijskih delavcev.

Ce-se bodo držali starega sistema sklepanja pogodb, bodo mogoče postojanje rudarske organizacije v državi Pennsylvaniji izgubljene, vrh tega pa še v državi Ohio. Da je prišlo tako daleč, so krivi voditelji stare kole. Erva in glavna naloga vsakega voditelja strokovno organiziranega delavstva je ohranitev organizacije. Voditelj, ki tega ne zapoпада, naj se umakne drugim in sposobnejšim ljudem.

Železnika nesreča.
San Dimas, Cal., 29. okt. — Šest delavcev je bilo v soboto zjutraj ubitih in več ranjenih, ko je potniški vlak Topeka and Santa Fe železnice trčil s trukom, ki je bil naložen s delavci.

Denarna pomoč sama ne bo pomagala. Kdor se poslužuje take taktike, je podoben generalu stare kole, ki so žrtvovani tisoče vojakov, da so zavzeli malo in neznanost postojanko, medtem jih pa sovražnik obkroži v boku in jih počeno naklesti.

Kriminalna zanikrost družbe zakrivila smrt 283 oseb na morju

Italijanski parnik "Principessa Mafalda" ni bil sposoben za plovbo. Mornarji so bili pijani in potniki so se morali sami reševati. Kapitan izvršil samomor.

Rio de Janeiro, 29. okt. — S prihodom rešenih italijanskih izseljencev in drugih potnikov s potopjenega italijanskega parnika "Principessa Mafalda" so prišli tudi izpovedi, ki pričajo, da je bila največja morská nesreča v zadnjih petih letih posledica največje zanikrosti in brezbrčnosti italijanske parobrodne družbe "Navigazione Generale Italiana," lastnice potopjenega parnika.

Danes je ugotovljeno, da je 293 ljudi izgubilo življenje, ko je "Principessa Mafalda" odšla na morako dno dne 25. oktobra nedaleč od obrežja Brazilije. Rešenih je bilo 963 oseb. Ugotovljeno je tudi, da je nesrečo povzročila vijakova oca, ki se je zlomila, naka je voda udrla v spodnje prostore ladje, in ko je voda dosegla vroč parni kotel, je ta eksploziral, eksplozija je na naredila veliko luknjo v steni parnika.

Potniki emfatično izjavljajo, da je prvi parnik bil nesposoben za plovbo in bi moral iti še davno med staro šaro; drugi je imel premalo rešilnih čolnov; tretji je bilo moštvo pijano in nezmožno reševalnega dela. Potniki so bili prepričani sami sebi, zato je toliko ljudi utonilo, da bi bilo štirje parniki v bližini, ki so prihitali na pomoč.

Dva čolna, natisnjeni s črnimi črtami, sta bila v obliki črke in s črtami, ki se preuklenila in vsi so utonili. Največ prilike do rešitve so imeli potniki prvega razreda; sami emigranti, so bili ignorirani.

Druga izjava se glasi, da je kapitan Guli izvršil samomor. Utrajali so je iz revolverja nekaj minut prej, preden se je parnik pogrevel.

Rešeni potniki silovito obsojajo kompanijo "Navigazione Generale Italiana" in podpisali so tudi zaprisežene izjave, ki so bile predložene tukajšnjemu italijanskemu poslanstvu.

Zrakoplova trčila; dva ubita.
Pensacola, Fla., 29. okt. — Dva mornariška častnika sta bila v soboto v trenutku ubita, ko sta njuna zrakovplov v višini 5.000 čevljev trčila skupaj. Letalca F. C. Fawley in W. J. McCord sta padla s svojima zrakovplovoma na strehe hiš v sredini mesta. Uradniki zrakovplovne postaje vodijo preiskavo o vzroku nesreče. Oba častnika sta bila dijaka v avijacijski šoli 11 mesecev.

Vai Turki so bili doma en dan.
Carigrad, 29. okt. — Včeraj so morali biti vsi prebivalci turške republike doma. Nihče ni smel iz hiše. Bilo je ljudsko štetje v Turčiji in vlada je odredila, da mora biti na dan popisovanja vsakdo doma, da jih ne bodo poizkušali icaliti okrog. Približen izid štetja bo znan v nekaj dneh, detajlirano poročilo pa ne bo gotovo pred tremi meseci. 50.000 uradnikov je popisovalo prebivalce po vsej deželi.

Obolenec najden.
Chicago. — Truplo nekakega moškega, o katerem se misli, da je Vas Bukvih z 1118 W. 18. ceste, je bilo najdeno viesece na drevesu blizu reke Calumet, južno od Blue Islanda.

Delal je 69 let v revu.
Pana, Ill. — Matthew Klover, ki je 69 let nepretrgoma delal pod zemljo v premogovniku, je 28. oktobra pustil delo in stopil v pokoj. Star je 83 let. Klover je imel to srečo, da ni bil nikdar bolan niti pobit pri delu.

Silen vihar v Angliji; 61 mrtvih.
London, 30. okt. — Silen morskí vihar, ki je metal valove na obrežje Anglije in Irake, je v petek povzročil smrt 61 oseb in do 30 milijonov dolarjev gmotne škode.

NOVA DOBA ZA RUDARJE V ILLINOISU

Pogodba za strojno delo pod zemljo dosežena. Delavci pri strojih dobe \$10 dnevne mese, drugi pa \$8, toda več kot polovica rudarjev bo morala iti s trebuhom za kruhom.

Chicago, 29. okt. — Komisija dveh operatorjev in dveh rudarjev, ki zbira fakte za podlago novi mešni pogodbi v državi Illinois, in katere je še na delu, je te dni sprejela temeljno točko pogodbe. V petek svečer je bilo naznanjeno, da se je komisija sporazumela glede installiranja strojev v illinoiskih premogovnikih.

To znači, da bodo odslej kopalni in nakladalni premog v najmodernejši stroji, a pri tem delu odpade več kot polovica delavskih moči. Manj kot polovica toliko rudarjev, kolikor jih je bilo doslej, bo zadostovala za produciranje večje količine premoga.

Lastniki rogov amajajo, da največji stroški obrata so v nakladanju premoga. To delo je baje vselo 70 centov od vsakega dolarja izdatkov za nakopanje ene tone premoga v Illinoisu. Kakor hitro pa to delo nadomestijo stroji, se bodo izdatki takoj snižali, da bodo lastniki lahko konkurirali s cenami neunijskega premoga in poleg tega še bolje plačevali delavce pri strojih.

Iz tega razloga je komisija postavila v pogodbo zahtevano točko, da delavci, ki bodo operirali nakladalne stroje, prejmejo \$10 dnevne mese, oni delavci pa, ki bodo operirali kopalne stroje, \$8.

Velocite bodoje razpusi dunajsko delavsko gardo
Dunaj, 29. okt. — Poslanski svet v Parizu je obvestil avstrijsko vlado, da mora biti mestna socialistična strda na Dunaju razpuščena. Straža se je organizirala ob času zadnjih izredov meseca julija in po sklepu občinskega sveta je potem ostala za stalno. Dunajski občinski svet bo protestiral proti tej zahtevi, ker strda ni oborožena in izven mestnih poslopij nima nobene avtoritete.

Albanški roparji ubili pet oseb.
Belgrad, 29. okt. — Četa albanških roparjev je v četrtek napadla skupino kmetov iz Easda Djakova, ki so šle na bližnji trg. Ko so mošje silili krik, so tekli ženam na pomoč, toda roparji so bili močnejši in ubili so pet moških, ranili okrog deset drugih in odpeljali dvajset ženak v divje hribe.

Atentat na grškega predsednika.
Atene, 30. okt. — Admiral Paul Konderiotis, predsednik grške republike, je bil danes napaden in teško ranjen pred mestno hišo v Atenah, ko je stopil iz avtomobila. Mlad Grk po imenu Zafira Gousis je ustrelil vanj iz revolverja in krogla ga je zadela v glavo. Teško ranjenega predsednika so odpeljali v bolnišnico, napadalca pa aretirali.

Čemu postoje verske sekte in vere? V znamenju \$\$\$ ni razlike!

Židje in protestantje podpirajo katoliško cerkev.

New York, N. Y. — Fara, ki jo upravljal rimsko katoliški župnik Francis P. Duffy, je izgubila vedno več faranov, ker se v ondodni okolici grade pisarniška poslopija. Župnik kot praktičen človek se je obrnil na drugovrste — židje in protestante za pomoč pri pridobitvi in protestantskih delavcih, marveč je potrkal na vrata bogatinov. In tako so bogati židje in protestantje sklenili, da prispevajo v sklad \$250.000 za vsdrčevanje rimsko katoliške fare. Žid H. Kahn je blagajnik tega sklada.

Ako so bogati židje in protestantje sdrružujejo, da podpirajo rimsko katoliško cerkev, je to znamenje časa, ki delavcem govori, da imajo zanje vse cerkve enako vrednost. In ta vrednost se za delavce srčali v tem, da se do danes še niso sdrruževali židovski, protestantski in rimsko katoliški bankirji in veletovarnarji, da zbirajo vsiliko vavto za stavkajoče delavce.

Raznovrni bankirji in veletovarnarji se v takih časih pridružujejo mnenju in naukom duhovnov raznih ver, po katerih so delavci, posebno stavkajoči delavci, deležni plačila za trpljenje na tem svetu šele po njih smrti.

Med prispevatelji za ta farni sklad pa niso le židovski in protestantski bankirji in veletovarnarji, ampak je tudi mnogi jeklerski magnat Charles M. Schwab, o katerem je znano, da je katoličan. Gospodje so torej alojni v podpiranju raznovrstnih cerkev.

Pennsylvanski kozaki na kritičnem robu
Nepostavno obnašanje in postopanje državne policije je vdrnilo napredne elemente.

New York, N. Y. — Nepostavni nastop državne policije pri napadu na rudarje na shodu pri Cheswicku, Pa., je povzročil, da je Unija za ameriške civilne svobodščine apelirala na gubernierja Fisherja, da uvede preiskavo, in ki naj dožene, kakaj so državni policaji, kakor obsejni udrihali po zborovalcih v Cheswicku, ko so je vršili shod v korist Saccu in Vanzettiju. Daje naj se dožene, kakaj so policaji metal bombe med zborovalce, zapodili svoje konje med ženam in otroke, ko jim ni nihče grozil ali ogrožal njih življenja. Pojasni naj se tudi, kakaj so prišli tje in rekli, da se shod ne more vršiti, ko so zborovalci vendar imeli ustvo in postave na svoji strani.

Unija za ameriške civilne svobodščine je tudi poslala dokaze o divjanju policije. Gubernier Fisher lahko vidi pomandrane in okrvavljene ženske in otroške klobuke, čevlje, obleko, itd., ki so dokaz, da je policija brez vsake provokacije prelivala človeško kri.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjena država (izven Chicago) \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta; Chicago in Cicero \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta, in za inostranstvo \$9.00.

Naslov za vse, kar ima stik s "Prosveto":
"PROSVETA"
2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.
Owned by the Slovene National Benefit Society.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year; Chicago \$7.50, and foreign countries \$9.00 per year.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

139

Datum v oglepaju n. pr. (Sept. 30-1927) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Poslovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

VESTI IZ NASELIN

Zavedamo se, da smo člani. Miners Mills, Pa. — V Prosveti se vidi dopise, ki jih pišejo rojaki iz različnih nasebin. Le iz naše nasebine ni nobenega. Gotovo si misli kdo, da je tukaj pač vsem vse prav, da se nimamo nič pritoževati. Toda temu ni tako.

Naš dopisnik in tajnik društva "Maj" št. 432 SNPJ je že štiri mesece na bolniški listi. Vsi zavedni člani mu žele skoraj njegovo okrevanje, ker se brez njega ne zglejajo nič kaj prijazno, poleg tega pa trpi tudi društvo in izgleda kot bi bilo bolno. Sedaj ni več tistega življenja, ki je bilo, dokler je bil on še med nami zdrav, ker sedaj se članstvo slabo udeležuje sej. Ko bo naš tajnik zopet zdrav, tedaj vem, da bodo tudi naše seje oživele, na katerih ni sedaj nobene discipline. Najbolj ga pogrešajo bratje Črnogorci, ker jim je lahko razložil v njih jeziku tako, da je lahko vsak razumel. Tukaj je še precej Črnogorcev, ki so večina lepega zadržanja, kar so pokazali še vedno na društvenih sejah. Lahko so marsikateremu Slovincu za vzgled.

Seveda je tudi naših članov veliko dostojnih ljudi, dobre se pa tudi starokopitni med njimi, ki ne morejo razumeti, kako naj bi bila žena enakopravna med njimi. Tako se večkrat tudi sliši opazke, da društvene seje bi morale biti samo za člane ne pa za članice; ženske so za v kuhinjo. Take modre besede niso redke. Jaz pa mislim, da žena, ki je tako starokopitna, tudi v kuhinji ne bo kaj posebno dobrega naredila. Res je, da vse ne morejo na sejo, ker imajo velike družine. Veliko pa jih je — večina — ki bi lahko prišle na vsako sejo, pa ne pridejo niti enkrat na leto. Ni lepo kritizirati, dobro pa je, če je kritika na mestu.

Tudi je treba zavzeti drugačne korake napram članom, ki sicer pridejo na sejo, posede par minut, potem pa več kot polovica navzočih izgine ven. Kam grejo? Za vogal balnat, medtem ko se vrši seja. Kazati tako nazadnjaštvo menda ni na mestu. Večkrat se tudi vidi, da vinjeni člani prihajajo na sejo: kahljni oči, negotovih korakov, jezika pa se zapleta kot bi mu žaba ležala za zobmi. Mar se res nekateri ljudje ne morejo vzdržati pičice niti en sam dan ne, da bi prišli na sejo kot ljudje? Potem pa pravi: "Sm ga glih mal mov, pa sm jim fajm povedu". Razume se, da bo vsak trezen član rajše potrpet kot bi se z njim prepiral. Saj vsakdo ve, da se od akričnostno navdahnjenega človeka ne more pričakovati razsodnih argumentov. Dobro je, da se takim ljudem, ki se tako obnašajo, od časa do časa prečita pravila na seji, ker sem gotova, da sami itak še nikdar niso pogledali vanje. In to je treba v vseh organizacijah in društvih, kjer taki člani prihajajo na sejo. — Mary Videgar.

Clevelandske volitve.

Cleveland, Ohio. — Ker ni več daleč od mestnih volitev, sem se namenil, da apregovorim v tem pogledu nekoliko besed. Kakor znano se bodo vršile v Clevelandu volitve v mestni odbor dne 8. novembra.

Soc. stranka nima v 4. distriktu nobenega svojega kandidata, neodvisen kandidat pa je Slovenec Anton Vehovec, ki je poznan v Collinwoodu že več let kot delavski prijatelj, ki je vedno zastopal delavske pravice. Seveda ima demokratska in republikanska stranka tudi svoje kandidate, tako ima demokratski distrikt Slovenca Malleyja, ki je po poklicu zobozdravnik. Delavcem je znano, da od republikanske in demokratske stranke ne moremo nič pričakovati, ker imamo skušnjo. Ponovno tudi kandidira John Mihelich. Oba zadnje imenovana podpira Pirc v njegovem listu, nasprotuje pa Vehovcu.

V 3. distriktu kandidira Anton Garden, ki je poznan večini rojakov v Clevelandu in drugod. Delavci bodo pač vedeli, komu

Prekoceaneški poleti in vrtine

Ko se je letos tako izredno živahno razvila tekma za polet preko Atlantskega oceana, se je pokazalo posebno živo, kako ogromnega pomena je za aeronavtiliko poznavanje vremenskih prilik, nad morjem pa še posebej. Številne žrtve, ki so jih zahtevali poleti čez ocean, bodisi v smeri iz Amerike v Evropo kakor tudi obratno, pričajo, prvič, da je polet čez ocean že sam po sebi združen z ogromnimi vremenskimi neprilikami, drugič pa, da je poznavanje vsakokratnega vremena na oceanu še zelo pomankljivo, vsekakor pa še nezadostno za take polete, kakor so se poizkušali zadnje mesece.

Kdor hoče imeti osnovo za pravilno umevanje težav, ki jih imajo letala nad oceanom, mora poznati poglavitne stvari iz vremenskoizjave Atlantskega oceana. Atlantiki ocean med Evropo in Severno Ameriko ima stalno vremenske razmere, ki so za letalstvo skrajno neugodne. Ta del morja bo ostal vedno za letalske polete eden najneugodnejših predelov, pa naj se aparati še toliko izpopolnijo. Vrtiniki temu so v naslednjem:

Nad severnim Atlantikom oceanom je zračni tlak domala vedno zelo nizek oziroma lahek, dočim je naokrog v vseh smereh, posebno pa na jugu in severu zračni tlak mnogo višji. Ta razporeditev zračnega tlaka je velevažna; povzroča, da sili zrak od vseh strani proti predelu najnižjega tlaka, oziroma najlažjega zraka. Najboljše si je to pogledati na osnovi kart, ki kaže razporeditev zračnega tlaka nad severnim Atlantikom oceanom in sicer povprečno stanje v mesecu januarju. Tu se vidi, da je najnižji tlak na širokem pasu med južnim koncem Gronlandije in severno Skandinavijo, in pa, da so v tem pasu še posebej tri središča najnižjega tlaka.

V navedeni pas nizkega tlaka sili zrak od vseh strani, osobito pa z juga in severa, kjer je zračni pritisk najvišji. Smer vetra, ki nastane okrog najlažjega zraka, pa ni obrnjena naravnost proti središču, marveč se zaokrene radi rotacije zemlje precej proti desni; namestu južnega vetra imamo tedaj jugozapad, namestu severa — severovzhod. Tako nastane o krog središča najnižjega tlaka ogromen zračni vrtinec, v katerem kroži zrak s silno naglico. Ako bi bil samo ta vrtinec s horizontalnim premikanjem zraka, bi se predel nizkega tlaka hitro napolnil s težjim zrakom. Hkrati s horizontalnim gibanjem zraka imamo tudi vertikalno premikanje; zračne plasti se, čim bližje središču, tem hitreje in izdatneje dvigajo v višino, se pri tem ohlajajo ter povzročajo s tem nastajanje oblakov in padavine, pogosto s hudimi nevihtami.

Opisani velkanski vrtinec, ki se izraža v horizontalni in vertikalni smeri in se v meteorologiji imenuje depresija, je osnovne važnosti za vreme nad severnim Atlantikom oceanom. Od njega zavise vse vremenske prilike na morju med Evropo in Evropo in Severno Ameriko.

Dejansko so razmere zelo komplicirane. V depresiji nimamo trajno takega stanja, kar bi bilo sicer za promet po morju mnogo ugodneje, marveč po predelu vršane depresije se neprestano podijo vrtinci od zapada proti vzhodu. Običajno se vrtinec pojavi na jugozapadni strani Gronlandije ali pri Islandu ter drvi z večjo ali manjšo naglico proti severni Evropi, včasih severneje, včasih južneje, včasih večji, včasih manjši silovitosti. Često se podi tod velkanski vrtinec ogromnih dimenzij, tako da meri njegov premer po več tisoč kilometrov, v enaki brzini od Gronlandije do

morajo oddati dne 8. novembra svoje glasove. Posebno v 3. in 4. distriktu, v katerem žive Slovenci, je pričakovati lepega uspeha. Delavstvo mora imeti svoje zastopnike v mestni zbornici. — Anton Mravljec.

Evropa, pogosto pa se na svoji poti ustavlja ter ostane na pomembnih mestih dalje časa. Navedena tri središča v depresijskem predelu so mesta, kjer se vrtincem pot ustavlja najpogostejše. Sicer pa je pot depresij vsakokrat druga, in kar je posebno važno, niso še dovolj znani faktorji, ki jim določajo smer in potek.

Iz navedenega sledi, da prevladuje na severnem Atlantiskem oceanu v splošno jugozapaden veter; prevlada tega vetra je najizrazitejša od Islandije na severu pa nekako do Azorskih otokov na jugu. V eter seveda ni vedno in povsod izrazit jugozapad, marveč je ponekod bližje zapada, drugod bližje jugu; vsekakor se mora označiti kot povslovitna značilnost severnega Atlantskega oceana. Zato morajo vsi zrakoplovni poleti iz Evrope v Ameriko računati z nasprotujočo smerjo vetra. Nasprotno pa imajo letalci v smeri iz Amerike v Evropo veter v hrbtu in dosegaajo zato lažje večjo hitrost; sploh so jim vremenske neprilike manj nevarne nego onim, ki se podajo iz Evrope v Ameriko. Da se je tedaj Američanom polet v Evropo preje in lažje posrečil, nego Evropecem polet v Ameriko, za to tedaj nima zasluge toliko boljše tehnike ali večja spretnost in drznost Američanov, marveč v prvi vrsti vremenski pogoji, ki so in ostanejo za Američane vedno ugodnejši nego za Evropece.

Najhujša opasnost za prekoceaneške polete pa je velika vremenska spremenljivost, ki jo povzročajo baš potujoče depresije. Depresije so, osobito v bližini osrednjega dela vrtince, združene s silovitimi viharji in silnimi nalivi, ki ponehujejo šele, ko se je depresija dovolj oddaljila. Razvoj vremena na prostoru, preko katerega potuje depresija, je tak-le: Najpreje se pojavijo silno visoko na nebu fini, tenki oblaki, podobni puhu ptičjega perja, v smeri od zapada. Barometer pada. Kmalu prične južni ali jugozapadni veter, ki narašča; nebo se oblači vedno bolj. V eter preide vihar, oblaki segajo akoro do tal in nalivi se prične. Kadar gre središče depresije čez kraj, nastane običajno za kratek čas tišina, nato pa se vreme prične izpreminjati. Sedaj nastopi drug, namreč zapadni sektor vrtince; pojavi se zapadni ali severozapadni veter, prihajajoč v loku od severa; ta veter dovaža mrzel zrak, ki se meša s toplejšim, sili podenj in ga odvira od tal. Zato se nalivi sedaj čisto še povečajo, hkrati nastopi megla, ki sega visoko navzgor, vihar pa divja v silovitih sunkih. Tako greme, ki je letalcem najopasnnejše, traja dotlej, da se središče depresije dovolj oddalji; nato prične naliv ponehavati, dež se zaganja še v sunkih, v smeri od severozapada, pozneje od severa, med oblaki se prične kazati jasno nebo. Seveda je tudi vihar ponehal; hkrati se je temeljito ohladilo.

Razumljivo je, da pomeni srečanje letalca s tako-le depresijo najhujšo nevarnost. Niso redki slučaj, da divjajo nad oceanom hkrati po dve ali celo tri depresijske središča, depresija pa krene nepričakovano naglo daleč na jug ali na sever. Redkeje se zgodi, da je ves ocean miren.

V tem pogledu je važno še naslednje: Vremenske razmere nad severnim Atlantikom oceanom niso vse leto enake; velika razlika je med zimskim in poletnim vremenskimi tipom. Daleč na severu med Gronlandijo in Islandijo je še vedno depresija, toda mnogo manj obsežna in mnogo plitvejša, to se pravi, da je razlika v zračnem tlaku med središčem in obrobjem depresije majhna. Zato učinkovitost depresije ni tako obsežna kot poleti in tudi ne tako silovito. Potujoči zračni vrtinci niso tako pogosti kot pozimi in ne povzročajo toliko vremenskih neprilik.

Bolj na jugu, nekako med Gibraltarom in Srednjo Ameriko je visok zračni tlak preko oceana, s središčem ali maksimumom nekako pri Azorskih otokih. Maksimum, kakor se označuje predel visokega zračnega tlaka v meteorologiji, ima, depresiji baš nasprotna svojstva;

Delavčeva opazovalnica

Pile Ivan Molek.

Greenova tretja stopnica. Pravi užitek je, zasledovati pojme in naziranja starokopitnih voditeljev ameriških strokovnih uni o "pravični mezdi". Gompers je svojedobno postavil "living wage" kot najvišji cilj ameriškega delavstva. "Living wage" je bila po njegovem mezza, ki pokrije vse izdatke za živlenako eksistenco. Ako je povprečni eksistenčni minimum znašal recimo \$2000 letno, mora znašati tudi mezza toliko. To je bila "living wage."

Vrag v obliki velebusinessa, ki nikoli ne miruje, pa je kmalu pokvaril Gompersove račune o "življenjski mezdi". Pogodba med uni in delodajalcem lahko regulira mezo, ni pa nikjer pogodbe, ki bi delavcu garantirala, da ne bo meseca oktobra več plačal za meso, obloko, stanovanje itd. kot je v aprilu.

Nadalje je vsak pameten delavec, ki hoče živeti dostojno, zelo kisló pozdravil tako urejevanje mezde. Ali naj človek živi samo za eksistenco? Kje pa je zabava in izobrazba?

Konsekventno je prišla nova stopnica: "Living wage" je bila v koš in prišla je "saving wage," to je mezza, ki pokrije vse eksistenčne stroške in nekaj ostane kot prihranek. Precej papirja so popisali in precej zrak se segreli s diskuzijami o "hranilni mezdi." Medtem je Gompers legel v grob in vaje je vzel Green.

Greenu je treba priznati, da je boljši mezdni politik kot je bil Gompers. Sicer je tudi njemu mezza najvišji cilj unionizma, ampak on je kmalu sprevidel, da je treba ubrati druge strune. S "hranilno mezdo" ni nič. Green je namreč amerikanist, ki verjame, da vsak delavec lahko postane predsednik Prve narodne banke, če ne prezident republike. Ne more pa biti bankir, če bo vsak teden nesel en sam dolar v hranilnico. Imeti mora toliko prihranka, da lahko investira denar za več let in proti dobremu obrestovanju.

In tako smo na zadnji konvenciji Ameriške delavske federacije slišali pronanement "socialne mezde." To se pravi, če ga prav razumem, da mezza mora biti tako visoka, da pokrije vse socialne zahteve delavca. Mezza mora naraščati sorazmerno z naraščanjem dohodka in z napredovanjem industrije. Skratka: delavec mora dobiti vedno večji in večji delež ameriške prosperitete.

To se za delavca lepo sliši in po naših, minimalnih zahtevah je tudi prav. Živela socialna mezza!

Te razvojne faze v tradeunjskem boju za mezde pa pokazuje nekaj drugega, česar niti sam Green ne čuti. Zahtevajo se vedno višje mezde, kar je pravilno z delavskega stališča. Socialna mezza ni zadnja točka. Saj ne sme biti. Kako naj unija, ki eksistira le radi mezd, opraviči svojo eksistenco, če ne bo neprenehoma rinila mezo višje in višje?

Recimo, da delavec danes dobiva dve desetini delodajalčevega produkta v mezdi. Kaj pa pride, ko bo unija zahtevala polovico? Kaj pride, ko unija požene mezo na deseto stopnico? Ameriški delavci ne sledijo unijam, pač pa jih z unijskimi vred vleče nezavedno ekonomski razvoj naprej in naprej. Enkrat mora priti čas, ko unije stopijo na zadnjo stopnico in takrat bodo zahtevale za delavca vse, vse ...

tu sili zrak od središča proč v vseh smereh in sicer pri kazalcih na uri. Zato ima severna stran maksimuma zapadne vetrove, južna za vzhodne. Vrh tega so v nasprotju z depresijo vetrovi v maksimumu slabotni, v osrednjem delu je običajno brezvetrno. Od središča teži zrak v horizontalni smeri proč, ali sproti dohajajo nove zračne plasti z višine. Ko se spušta, se zrak segreva, zato se oblaki razpuščajo in na daleč okrog središča maksimuma vlada jasno, mirno vreme. Vrh tega ima visok tlak tendenco, da se drži čim dlje na istem mestu.

Opisani maksimum zračnega tlaka se drži skoro stalno v navedenem pasu, med poletjem in zimo pa tu ni velike razlike. Kot važnejše je omeniti le da se čez poletje maksimum pomakne bolj proti severu in da seže dlje proti Evropi in prav tako proti severovzhodni Ameriki nego pozimi; obenem se premakne seveda ves vetrovni in vremenski sistem. Zimski vremenski tip prične že jeseni, poletni spomladi. Tako je seveda povprečno stanje; v resnici se tudi maksimumi dosti gibljivi faktorji, ki spreminjajo svoje mesto, dasi mnogo manj pogosto in hitro nego depresija. Da zaključimo: Nad vsem Atlantiskim oceanom od Azorov pa do Islandije prevladujejo zapadni vetrovi, ki so v zimski polovici leta mnogo pogostejši in silovitejši nego v poletu.

Nad oceanom južno od Azorov vlada za prekoceaneške polete mnogo ugodnejše vremenske razmere. Nad vsem morjem med Afriko in Amreiko, od Azorov daleč na jug, gospoduje ali vzhodni veter ali pa je brezvetrno. Letalec, ki se spusti vzemimo iz Španije in leti preko Azorov ali Madeire proti Braziliji, ima ves čas ugoden veter, vrh tega sprva jasno, pogosto celo povsem mirno vreme. Šele pozneje, v bližini Amerike, v trposkem pasu prične nemirnejše prilike, pri čemer so najnevarnejši znameniti tornado. Ako odračunamo večjo širino oceana, so v tem pasu za prekoceaneške polete ugodnejše prilike, seveda v smeri iz Evrope v Ameriko; obratno pa imajo Američani za polet v Evropo v tem pasu večje težave.

Iz vsega navedenega je razvidno, kako ogromnega pomena

Egoizem v organizaciji je najbolj škodljiva reč za organizacijo in zagradelj je prav, da ga organizacija izstrebi iz svoje srde, kadar in kjer nanj naleti ali ga pa izaledi.

